

Chodské pohádky

JINDŘICH
ŠIMON
BAAR

2

Jindřich Šimon Baar

Chodské pohádky 2

Ilustroval Milan Kocmánek

2011

Editor © Michal Huvar, 2011
Illustrations © Milan Kocmánek, 2011
© Carpe diem, 2011

www.carpe.cz
Made in Moravia, Czech Republic, EU
ISBN 978-80-87195-32-1

VO HALTRAVSKÝ MELUZÍNĚ

Dyž sme eště byjvali malí jako kuželky, chodívali sme na hyjtu k našemu dědkovi v Šimanouc mlyjně pod lesem, ha loudili sme na ňom pohádky. Něhdy bul děrek v dobrý míře, nedal se dlouho prosith a spustil hned. Ale něhdy bručil, vodháněl nás aa vadil se, že má v hlavě jinčí starostě, než myslit na pohádky. My huž sme ho ználi, humili sme to s nim, ha vymámili sme na ňom každou pohádku, kerou jsme chtíli. Nejlepší se nám líbila pohádka vo haltravský Meluzíně.

Před moc ha moc lety stával na Haltravě moc ha moc velký a pěknýj zámek. Eště dnes je tám vidět vod Sádku až k Výšovce z něho kameny ha škály. Ten zámek tam nepostavili lidi, hale vobři, co míli ve hlavě jenom jedno voko ha v rukach takuvou sílu, že za co vzeli, mušilo povolit. Dyž s tou stavbou buli hotovi, jak přišli, tak vodešli, a jedna stará kouzelnice si tám nastěhovala svý tři cery. Buly pryj to žencký pjekný jako vobrázek, hale takový pyjchy náramný, že s nimi nikde nemoh žádnýj vydržit ha teky tu hu nás žádnýj s nima nic nemíl.

Zrovna v ten čas vostával na druhým kopci, na Čerchově, jeden vězdař z ňáký daleký zemi. Dyž ty vězdy v noci študýroval, mušil byjt sám ha sám, žádnýho teký na celým sjetě nemíl, jenom sestru vdovu ha ta žíla teky něhde tuze daleko. Chodil ve dne po lese, sbíral koření, rozumíl ptákom, hadom i šechnim zvířatom ha to ce ví, že humíl víc než pět počítat. Pomahal lidom i dobytku ha šichni ho tu míli rádi. Takovýj hodnýj poustevník to bul.

Jednou se zase díval do vězd ha čtál v nich, že se tý jeho sestře vdově stálo ňáky nechčtěstí.

„To se muším jít hned na ni podívat,“ řek si, zvih se ha šel. Ha vopravdu! Dyž tám přišel, sestra huž ležila v rakvi, ha jenom

malyj chlapeček hu ni stál ha plakal pro mámu. Dyž bulo po funuse, povídá vězdař: „Cák s tebou, chlapečku? Dyž níčko žádnýho nemáš, ha dyž jsem tvuj stryjček, tak holt si tě muším vzít sám. Jak pa tě říkají?“

„Míchálek,“ zaplakal chlapeček.

„Tak, Míchálku, už neplač ha poť se mnou,“ pohladil ho stryjček, vzal ho za ručičku ha přived si ho do lesa. Dobře ho vychováł, vyučil ho vězdařství ha šechněmu, čemu sám rozumíl, ha dyž huž byl staryj ha Míchálek velkyj, tak mu jednou povídal: „Míchálku, já sem na tom svjetě zbytečnyj, protože ty huž šecko humíš jako já. Dyž znám na šecky nemoce líky, nemůžu sám humřit ha ty mě musíš dnes v noci zabít. Esli chceš byjt chčasnyj, tak si pamatuj, že co jednou řekneš, musíš dycky splnit. Nihdyž nezapomeň, že slovo dělá muže.“

To ce ví, že se takuvý řeči Míchálek lek ha vykřík: „Cák vás to napadá, stryjčku! Dyť mám na sjetě jenom vás! Ja pa bych vás moh zabít? Ja pa bych moh byjt bez vás chčasnyj?“

Ale staryj vězdař neřek víc černý hani bílý, šel po svým ha na večer si spolou lehli v poustevně každýj na svý lože jako jindy. Ale Míchálek ne ha ne husnout. Myslil na to, co mu stryjček povídal, představoval si, jak by se mu styjskalo, dyby v tich černyjch lesích míl žít sám, ha jak si to tak přemyjšlí ha rozmyjšlí, najednou venku něco zapraská, zabručí, dvě strachlivý voči zablyjsknou se ve tmě, bul to nedvěd ha hrnul se rovnou k loži, de spal vězdař. Tuto vidět, vylít Míchálek do vyjšky jako srnec, popád sekýru, napřih se ha co míl síly, ťal po nedvědovi. Ale ta potovora nedvědí se uhnoula, rána se svezla ha Míchálek místo nedvědu rozsek stryjčkovi hlavu vejpulky. Nedvěd hutek ha Míchálek se dal do pláče: „Vy ste to veděl! Vy ste to veděl!“ křičil, nařikal, ale huž to bulo málo platný, stryjčka tím nezkrísil, vykopál mu tera hrob ha pochováł ho pod kámen. Ale žádný stání huž na tom místě nemíl. Šecko tám v noci na něho padalo, šecko mu stryjčka

vyčítalo, šecker ho strašilo. Tak si huminoul, že se vodstěhuje někam jinam. Ale kam? „Podívej se do vězdiček,“ jakoby slyšel zašeptat nebožtíka stryjčka. Věždam dobře rozumíl: jak se na ně zahledíl, hned viděl jednu tak jasně svítit jako žádnou jinou. „Tám v tu stranu se pustím,“ řek si ha chčasně ráno vyrazil.

De ha de furt lesem, huž bulo polodne, huž bul na krku večer, huž se vohlížel, de by moh přenocovat, dyž najednou se vyvalí z lesa náramnyj zámek, celyj kamenyj, ha tichyj jako zakletyj, ale zrovna nad nim třepala se bílá vězdička jako rybička.

„Tary vostanu,“ řekl si Míchálek, ha hned zaklepal holí na zavřený vrata. Ale vevnitř se hani myš nehnoula. Tak zabouchal po druhý silněji, ha dyž zase nic, zatřískal po třetí, haž mu z holi třísky litaly.

„Do pa to tluče?“ vozvál se teprve ičko za vraty tenkyj, celyj huštrašenyj hlásek.

„Pocestnyj člověk,“ hlásil se hned Míchálek, „nechte mě hu vás přes noc.“

„To my nemužeme, my sme tu samy, sme tři sestry sirotci, tak my žádnýmu mužskému nevorevřem,“ šeptal hlásek.

„Ha to by bulo! Dyť já sem teky sirotek, menuju se Míchálek, sem jako prst sám ha sám, žádnýho na sjetě nemám.“

„Tak počkej drobet, povím to sestram,“ slyšel eště Míchálek ha potom zas šecker hutíchlo jako v hrobě. Sed si tera na práh ha čekál. Sestry se nahoře radily, haž se huradily, že bude tuze dobře, dyž přece mužskyj vohlídá zámek, naseká dříví, nanosí vody, vopraví, de co třeba, hale vyminouly si, že se huž do nejdelší smrti nesmí vod nich hnout, haby nemoh žádnýmu prozradit, ani de zámek stojí, ani do tam vostává, ani co se na ňom díje.

Tuto Míchálek snadlo slíbil, protože se mu ta nejmladší cera, co s nim mluvila, huž po hlasu zalíbila, ha dyž ji potom viděl, nebul by se víc vod ní hnoul, ani dyby ho byly nevímjak vyháňely. Chtíl se s ní mermomocí hned voženit.

Ale nevěsta nechtěla vo vdávání ani slyšet. Kroutila jen smutně hlavou, že nesmí, že by bul s ní nechčasnyj, že by to sestry nedovolily, ale Míchálek jí nedal pokoje, šecko jí rozmlouval ha vymlouval tak dlouho, haž se přiznala sestram, že si Míchálka veme, dij se co dij.

Íčko bulo zle. Druhý dvě sestry začly hned vyvádět, vadit se s ní, bít ji, ha dyž to šecko nepomahalo, rozněvály se ha vykřikly: „Ty dobře víš, co smíme ha nesmíme, huž si plnoletá, co si huděláš, budeš mít, ale my tu s váma nevostaneme ani minutu.“ Jen to dořekly, celyj zámek se zakolíbal jako na vodě, kamení se začlo sypat, les strachlivě hučít, hrom bít, vítr skučít, jako by nastával soudnyj den, jednovoký vobří, de se vzeli, tu se vzeli, celyj zámek rozvalili, kameny rozházeli, takže vostály z něho jenom ty škály, jak je na Haltravu eště dnes vidět.

To ce ví, že se Míchálek lek, leknutím se třís na celým těle, ale přece držil nejmlačí sestru za vobě ruce ha nepustil, hajť se cukala jak chtěla. Za chvíli, co vom tom povídáme, šecko hutíchlo jako v kostele, ta nejmlačí sestra se na milýho Míchálka pjekně husmíla ha povídala: „Íčko sme si kvit, žádnýj nemáme nic, já si tě tera vemu, jenom to si vymíňuju, že každýj pátek puru vod tebe pryč na celyj den, ha ty mě nesmíš špehovat, ani se mě ptát, kam chodím. Slib mi to.“

Míchálek jí to svatosvatě rukoudáním slíbil, hned míli spolu svarbu, potom si v těch místech, hde stával zámek, postavili dřevěnou chaloupku ha bulo jim tam dobře. Míchálek sbíral po lese kořínky, sušil všelijaký kytky, dělal mastě ha líky, nosil je po vesnicích, žena doma vařila, spravovala kozu ha žili spokojeně. Každýj rok našli něhde pod kamenem díťátko ha přinesli si je domu, haž jich míli sedum, ha samý dívčičky, chlepečka nenašli žádnýho, ajť hledali jak hledali. Z toho si táta nic nedělál, ale to ho tuze mrzilo, žádná z tich sedmi divčát že není, jak má byjt, každá že je v něčem nepovedená. Ta nejstarší míla voči velký

jako talíře, druhá zas jako bídla dlouhý ruce, třetí krátký nohy, štvrtá širokou hubu jako žába, pátá fousatou bradu, šestá jako věrtel voteklou hlavu, ha ta poslední bula na tom nejhůř, rost jí – chudáčkovi – na říbetě takovyj ukrutnyj hrb, že se ani narovnat nemohla. Ale dycky zrovna v tom, co bulo na nich chybnýho, mily přehukrutnou sílu.

Míchálek každýj pátek, dyž mušel vostat doma, sedil před chauloupkou, díval se na divčátka, jak si v lese hrajou, ha myslil si: „Mortete, to budou z nich divný ženy, dyť nebudou k svjetu podobný, ty se nevdají, cák si s nima počnem?“

Jak zas tak jednou sedí ha přemyjšlí, zastaví se hu něho staryj žebrák, chodíval tutary do Klenčí na žebrotu. Míchálka znál, ha dal se s nim dnes do řeči: „Míchálku, cák si tak smutnyj?“

„Dyť vidíš,“ vokázal Míchálek rukou na divčátka.

„Sou náký nepovedený, sou,“ příkyjb žebrák, teky se zadíval na Mícháلكovo děti, ha vodmlčil se. Haž teprve za hezkou chvíli znova se voptál: „Míchálku, de pa máš ženu?“

„Někam vorešla, hani sám nevím kam,“ povídá Míchálek.

„Ha to si pěknýj muž, žena se mu toulá ha von neví hde, míl by si se po ní vohlídnout, kam asi chodí,“ popích ho žebrák.

„Dyž já nesmím,“ postěžoval si Míchálek, „žena mi to zapověděla.“

„Á to jo! To je něco jinčího! To já neveděl,“ dal se do smíchu žebrák ha zas jakoby nic se loučil: „Nu, zdržíl sem se, muším si pospíšit ha jít po svyich, vostatějte tu zdrávi.“

Žebrák se sebral, vorešel, ale nasadil Mícháلكovi takovýho červa do hlavy, že vod tich čas na nic jinčího nemyslil, než na to, kam přece jeho žena každýj pátek chodí.

Dyž huž to dlouho trvalo ha žádnýho pokoje nemíl, kury chodil, na to myslil, tak si řek: „Hajť se díje co díje, díl huž to nemužu vydžít, muším se přece přesvěčit, kam vlasně ha proč vore mě žena hutíká.“

Co si huminoul, to teky proved. Žena zas jednou v pátek ráno stála, navařila jist, aby bulo pro šecky na celyj den, ha vorešla. Ale jak vytáhla paty z domova, zvíh se i Míchálek ha marš za ní. Viděl ji furt kus cesty před sebou, haž přišel na pěknou, zelenou loučku, hde jaktěživ nebul, na tý louče stála bílá kaplička, tak pěkná, jakou jaktěživ neviděl, ha než se vzpamatoval, že se mu ztratila, jakoby do vody pádla.

„Jinde nemuže byjt, než v tý kaplice,“ hádal Míchálek ha pustil se tám rovnou. Trávy rostlo šudýž dost, tak šel jako duch, zlehka, po špičkach, ani slyšet ho nebulo, haž se tám chčasně dostál. Ale kaplička stoji zavřiná. Míchálek se vohne, podívá se dovnitř klíčovou dírkou ha leknutím div nezdřevěnil. Vidí ve prostřed kapličky velkou sturánku plnou vody čistý jako křišťál, v ní se koupá jeho žena, ale celá proměněná, nahoře je to žena, ale vod pasu delů ryba. Česala si vlasy, zpívala, mrskala sebou, haž voda na šecky strany tříkala, smála se ha vyjskala jako blázen: Míchálek to podívání nevydržíl. Vobešla ho hruza, strachem mráz mu běžil po říbetě, vzal nohy na ramena ha hupaloval demů, co mu dech stačil.

To ce ví, že mu doma do smíchu nebulo, to divadlo mu nešlo z hlavy, sedíl jako zařezanyj, ha dyž se po slunce západu vrátila žena, nemluvil s ní, nejid, nepil, nic nedělal, jenom sedíl ha díval se na ni. Čím dál, tím se mu víc vořklivila, ha když si chtěla k němu hu stolu sednout, votřís se ha nevědomky vykřik: „Di pryč, ty mořská vohavo jedna!“

Jen to dořek, žena se tu chvíli svalila na zem ha vomdlíla jako špalek. Íčko jí bulo Míchálkovi hned líto. Skočil k ní, volál jí, škryjpal na ni šturenou vodu haž vorevřila voči ha řekla smutným hlasem: „Šecko tě povím, abys tomu rozumíl. Naše máma menuvala se Meluzína, chtěla byjt furt hezká, hezkyjší než šecky ženy na celým sjetě i než její tři cery. Proto nás na sto let zaklíla v mořský panny: slunečnici, měsíčnici ha větrnici. Tys mě moh

vysvobodit; dybys to bul vydržil eště jenom jeden pátek, zase by tu bul vyrost zámek, naše děti byly by se vopravily, ha mohli sme tu šichni žít chčasně. Žádnjy žebřák s tebou nemluvil, abys veděl, ale randášek, tys ho poslech, zrušil si slovo, sebe si zabil, děti ha mě na věky zkazil. Mý sestry vyhrály, ty si vosvobodil, já muším byjt ičko sama za ně slunečnicí, měsíčnicí i větrnicí, stát se Meluzínou, jako má máma, lítat po sjetě, žebřat na děti ha na věky pro tebe plakat. Huž je šechnimu konec!“

V tý chvíli zdálo se Míchálkovi, že slyší volát stryjčka: „Nezapomeň, co slibíš, mušíš dodržít!“ Hale bulo pozdě. Přiletíla černá mráka, zatmílo se jako v pytli, strh se víchar nechčasnyj, zapraskaly stromy v lese, nad Haltravem hudělal se sloup vysokjy haž do voblák, sebral chaloupku jako hračku, rozházel jí na šecky strany. Míchálkem praštil vo škálu, rozbil ho na kusy ha vodnes dovíkam. Jenom dětom se nic nestálo. Ty strachem ha hrůzou zalízly do skal, ha dyž vylízly, nebulo po tátovi, po mámě ha po chaloupce nihdež ani památky.

Vod tich čas se Meluzína toulá světem, ale na Haltrav nemůže zapomenout. Dyž je jí nejhůř ha nejvíc se jí styjská, přiletí k dětom, husadí se ve škálach, plače ha nařiká pro Míchálka: „Muj Míchálku zlatyj, ó muj Míchálku drahjy,“ jako na břitově, haž lidi zavírají vokna i dveře ha zacpávají si huši, haby to neslyšili.

Já sem Meluzínu jaktěživ neviděl hale slyšet jsem ji mnohonůstvíkrat slyšel plakat, nařikat i zpívat ha vyjskat. Dyž začne, tak se třesou vokna, lámou se stromy, v lítě se zvíhá prach do vyjšky jako kouř, bouřka se přižene, mráky se protrhnou, krupice nebo – Pámbů chraň – kroupy se sypou na zem ha dešť se lije z nebe, jako dyž se vytrhne čap v rymíku. Esli přiletí v zimě, tu se strhne takuvá prášenice, že není možná hlavu z chalupy vystrčit ha voči vorevřít. Nebohyj každýj, koho to chytí v širým poli.

Íčko to vo haltravský Meluzíně šecko víte, tak se pjekně pomodlete ha šichni hajdy na kůtě!

VO LAKOMNÝ SELCE

Ze všeho nejvěčší řích na sjetě je lakomství ha to teky Pámbů trestá. Tak vám jednou před moc ha moc lety žíla v jedný vesnici selka, ha ta bula náramná lakomnice. Moh jí prosit hdo chtíl vo co chtíl, žádnýmu nic zadarmo nehudělala, hani nepučila, hani nedala, mohla vidět člověka třebaš humírat ha nepomohla mu. Nu, taková tvrdá ženská to bula jako suk.

Jednou kopáli na poli brambory, míli jich dost ha dost, pjekný ha velký jako dřeváky. Tu přide staryj žebrák z města, pytel mu visí přes rameno, postaví se na mez, sundá čepici, sepne ruce na holi ha modlí se „očenáš“. Jak ho zaslechla selka, hned se rozkříkla: „Vod nás nedostanete nic. My máme brambury pro prasata ha ne pro žebráky.“

Žebrák neřek černý hani bílý, domodlil se, sebral hůl s pytlem ha šoural se na jiný pole. Sedlák i šichni kopáči začli se hned se selkou vadit, tuto že přece nemíla říkat, člověk že je přece přednější než dobytek, ha pro přehoušel bramůřů že grunt by nechcíp.

„Na prasatech přiroste,“ vykládala rozpálená selka, „hale z toho, co dám takovým vobyjdom, nemám nic.“

„Máte, zaplat' Pámbů, ha to přece teky za něco stojí,“ povídá jedna kopačka.

„Zaplat' Pámbů? To kabzu netrhá hani se toho nenajím. Za „zaplat' Pámbů“ nedám nic. Mi teky žádnýj nic nedá zadarmo,“ vedla si selka svou. Tak huž jí necháli, neříkali nic víc, co teky s takovou ženskou? Jenom si pomyslili, že se tou lakotou přece prohřešuje.

Brambůry chčasně svezli, vysypali do lochu, vykrmili s nima dva páry prasat, prodáli je, koupili zas nový, zase je krmili, dyž najednou něhdy po Novým roce začne selka z ničehož nic choudnout. Nákyj čas eště se vlíkla, haž to dál nešlo, mušela do lože

ha – víckrát nestála. Humřila, hani se nenadáli, pochováli ji na břítov, voplakali jí, ha dyž se vrátili z funusu demu, šla děvka rovnou k sedlákovi ha povídá mu:

„Stryjčku, nehněvejte se, hale já hu vás díl sloužit neburu.“

„Cák se stálo? Proč pa? Dyt' si přece zjednaná haž do Martina, sotva si se tu vořila ha huž chceš zlámat roháč?“ diví se sedlák.

„Já vám nemůžu řect proč, hale pryč muším ha teky puru eště dnes,“ vedla si děvka svou.

„Tak ty chceš hutect ha nečekát hani, haž si zjednám jinou?“ rozněvál se sedlák, „tak habysi veděla, nepovíš-li, proč hutíkáš vod nás, tak tě přivedou zpátky štandáří, tu hambu tě hudělám.“

Íčko se děvka lekla, dala se do pláče ha povídá: „Dyž muším, vám to tera řeknu. Jak krmím prasata, vidím dycky nebožku selku klečít mezi nima ha žrát z koryta.“

Sedlák se tak lek, že by se bul v ňom v tý chvíli krvi nedořezal; hale brzy se zpamatoval ha bledyj jako stěna povídá: „To tepřiva vod nás nesmíš! Přišla by jiná, zase by to viděla, zase by hutekla, žádná by tu nevydžila, lidi by se toho všimli, začli by šuškat, proč děvky vore mě hutíkají, bulo by to čím dál tím horší. Proto tě, divče zlatá, pro šecko na sjetě prosím, vostaň tu ha voptej se selky, co by jí pomohlo ha vysvobodilo. Dám tě za to, co bureš sama chtít, ha pro selku hudělám šecko, co bure mýho možnýho.“

Dyž ji tak prosil, bulo děvce sedláka líto, dala si řect ha vostála. K večeru vzela zas jako jindy dížku s prasečím žrádlem ha nese jí do chliva. To ce ví, že jí při tom do tance nebulo. Strachem se celá třísla jako vosyka, zastavila se před chlívem, pokřižovala, zavřila voči, po šmaku vorevře dvířka ha vylije žrádlo do koryta. Prasata pádli hned do žrádla jako diví, íčko tepřiva si vzela tu kuráž, podívá se ha vopravdu, selka zas se tlačí mezi nima, hubu má v korytě ha popadá kusy brambúrů, div se nehudusí. Tu spád z milý dívči šechen strach ha promluvila na selku: „Teta, cák to